

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 22

Засновано у 2015 році

Рівне – 2025

УДК 37 : 005.591.61 -66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип.22. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, К. М. Павелків, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2025. 364 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus International: <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Редакційна колегія

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, проректор з інноваційної діяльності і міжнародного співробітництва Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Павелків Катерина Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редколегії:

Androszczuk Irena (Андрощук І. М.), доктор габілітований, професор, професор кафедри Педагогіки праці та андрагогіки Академії педагогіки спеціальної імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Gluchman Vasil, PhD, професор філософії та етики факультету мистецтв Пряшівського університету (Словаччина);

Грицай Н. Б., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного університету харчових технологій, Українська наукова діаспора у Франції (Франція-Україна);

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Pelek Yurii, доктор габілітований, професор, професор кафедри досліджень школи і медіа факультету педагогіки і філософії Жешувського університету (Республіка Польща);

Pobirchenko Natalia (Побірченко Н. С.), доктор габілітований, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніці (Республіка Польща);

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Савчук Б. П., доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

Sieradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базюр Б.), доктор габілітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Sirojć Zdzisław (Сіройц Здзіслав), доктор габілітований соціальних наук в галузі педагогіка, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Бричок С. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Skubisz Jolanta (Скубіш Йоланта), кандидат соціальних наук в галузі педагогіки, ад'юнкт відділу педагогіки і психології Академії гуманітарно-економічної в м. Лодзь, член групи соціальної педагогіки в Комітеті педагогічних наук Польської академії наук у Варшаві (Республіка Польща);

Остапчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Rebisz Sławomir, доктор освітнього менеджменту, доцент, доцент кафедри досліджень школи і медіа факультету педагогіки і філософії, Жешувський університет (Польща);

Шліхта Г. О., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри цифрових технологій та методики навчання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядники: проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М., Баляр А. А.
Науково-бібліографічне редагування: наукова бібліотека РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 12 від 30 жовтня 2025 р.).

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2025

ЗМІСТ

Пустовіт Г., Петренко О., Баліка Л. Психолого-педагогічні детермінанти формування особистісних мотивів зростаючої особистості у виховному процесі закладів позашкільної освіти	6
Вознюк О., Шурин О. Використання педагогічних технологій у процесі формування прикладної та технічної творчості майбутніх учителів технологічної освітньої галузі	20
Козак Л., Гурин А. Розвиток пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку в проєктній діяльності	30
Коляда Н., Кравченко О., Левченко Н. Підготовка майбутніх соціальних працівників до надання послуги раннього втручання	40
Козак Л., Кравченко О. Формування мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами мнемотехніки	50
Мигович І. Інтернаціоналізація вищої мистецької освіти як чинник формування полікультурної професійної ідентичності майбутніх фахівців мистецького профілю: інституційна модель	59
Rudenko N., Rudenko W. Prokrastynacja i dojrzałość osobowa młodzieży uzyskującej wykształcenie	77
Skubisz J. Dydaktyczne znaczenie regionalnego dziedzictwa wartości narodowo-etnicznych. Zarys problematyki	88
Антонюк М. Освітня діджиталізація: трансформація змісту курсу ІКТ у підготовці педагогів різних спеціальностей	102
Ваколюк А., Поліщук І. Формування позитивного ставлення до праці через практичні завдання у виховній роботі	112
Козир М., Леонтєва І. Інноваційні освітні технології у травма-інформованому підході: потенціал асоціативних карт	124
Левчук В. Сучасні підручники з фізики для закладів загальної середньої освіти України: історичний розвиток, тенденції та напрями оновлення	136
Нестерук С., Синевич Б. Виховний аспект уроку зарубіжної літератури як одна із функцій навчального процесу	148
Ostapchuk M., Moroz L. Pedagogical system of teaching natural disciplines at school	157
Петренко І. Історіографічний аналіз проблеми просторової організації освітнього середовища початкової школи в зарубіжній педагогіці XXI ст.	170
Петренко С. Професійна підготовка ІТ-фахівців в умовах університету: середовищний та аксіологічний контексти	181
Стельмашук Ж. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку	193
Танько А. Формування етичного складника професійної діяльності правоохоронців на гуманістичних засадах	200

Троценко В., Троценко Т., Кривенко Р., Сембрат С. Патріотичне виховання учнів закладів загальної середньої освіти засобами народних рухливих ігор	212
Fedoryshyn O., Stanislavchuk N. The development and present situation of vocational education	223
Ціпан Т. Формування у майбутніх учителів початкової школи готовності до професійної діяльності засобами навчальної дисципліни «Сімейне виховання молодших школярів»	231
Доробки молодих науковців	
Адах В., Білоус В. Цифрове освітнє середовище університету як чинник формування професійної культури і компетентностей майбутніх фахівців	241
Бондарев О., Кузнцов О. Формування професійних і комунікативних компетентностей майбутніх педагогів у сучасному освітньому середовищі університету	253
Нгуык Т. Humanization and commodification: philosophical perspectives on microlearning in education	268
Даньшин М., Чепурка О. Розвиток лідерських якостей майбутніх менеджерів соціальної сфери у процесі професійної підготовки	279
Наровлянська М., Лукацький Є. Методика оцінювання рівня готовності педагогів закладів позашкільної освіти до застосування інформаційно-комунікаційних технологій: розроблення, валідація та нормування	290
Пелех В. Ціннісно-сміслова саморегуляція майбутніх менеджерів освіти: теоретико-емпіричне дослідження структурних компонентів	301
Перець В. Електронні ресурси та онлайн-курси як засіб розвитку аналітичної компетентності майбутніх економістів	321
Savushchik A. Cyfrowa transformacja pracy socjalnej: sztuczna inteligencja między perspektywami rozwoju a ryzykiem etycznym	331
Shamsutdynova M.-S. The axio-motivational structure of professional self-development of future foreign language specialists	342
Рецензії	
Wright James M. Axiopedagogy: theoretical and methodological concept and practical perspectives	355

УДК [378. 016: [373. 3. 011. 3 - 051]]: 373. 3. 018. 1

DOI: [10.35619/iiu.v1i22.708](https://doi.org/10.35619/iiu.v1i22.708)**Тетяна ЦІПАН**

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-1356-2825
e-mail: 23ttss22@ukr.net

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ»

Анотація. У статті висвітлено роль навчальної дисципліни «Сімейне виховання молодших школярів» у формуванні готовності майбутніх вчителів початкової школи до професійної діяльності.

Розкрито змістове наповнення двох модулів навчальної дисципліни «Теоретичні аспекти виховання дітей у сім'ї» та «Практичні аспекти виховання дітей молодшого шкільного віку в сім'ї». Представлено *форми навчальної діяльності*, що забезпечують формування у майбутніх вчителів початкової школи готовності до майбутньої професійної діяльності: проблемні лекції, лекції-візуалізації; робота в парах та мікрогрупах, діалоги, дискусії, кейс-стаді, аналіз життєвих ситуацій, виконання дослідницьких проєктів, пов'язаних з традиціями та інноваціями виховання дітей в українській сім'ї; перегляд та обговорення відеосюжетів, що відповідають тематиці навчальної дисципліни тощо. Конкретизовано *методи навчальної діяльності* (пояснювально-репродуктивні, частково-пошукові, проблемні, відеометоди), які забезпечують якісну організацію навчальної діяльності під викладання дисципліни. Підсумовано, що навчальна дисципліна «Сімейне виховання молодших школярів» сприяє формуванню у майбутніх учителів початкової школи готовності до професійної діяльності, оскільки забезпечує їх теоретичними знаннями і сучасними технологіями та методиками організації сімейного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: майбутні учителі початкової школи, готовність до професійної діяльності, навчальна дисципліна, сімейне виховання, форми і методи навчання.

Постановка проблеми. Високі темпи соціально-культурних перетворень у сучасному світі висувають до системи вищої освіти України нові вимоги щодо підготовки висококваліфікованих, компетентних фахівців, здатних працювати на вітчизняному ринку праці і бути конкурентоспроможними на Європейському. Вища освіта в нашій державі має «високу довіру у суспільстві:

вона формує фаховий та науково-освітній потенціал країни шляхом реалізації якісних освітніх програм, досліджень і соціальних проєктів»; зорієнтована на «досягнення здобувачами високої якості освіти, набуття високого рівня універсальних і професійних компетенцій» (Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр.).

Важливість удосконалення процесу підготовки фахівців підготовки окреслена в Національній рамці кваліфікацій (2011), законах України «Про професійний розвиток працівників» (2012), «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки (2020) тощо.

Чітко сформульовані в Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» (2016), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018), Професійному стандарті на професію «Вчитель початкових класів закладу середньої загальної освіти (2020), Професійному стандарті на професію «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2020), Стандарті вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта (2021), Професійному стандарті «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024) завдання підготовки фахівців спеціальності 013 Початкова освіта змушують заклади вищої освіти по-новому осмислити зміст підготовки майбутнього вчителя початкової школи до професійної діяльності в умовах яскраво виражених соціально-економічних і політичних викликів суспільства.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблема підготовки майбутніх вчителів до професійної діяльності в початковій школі різноаспектно висвітлена в науково-педагогічній та психолого-педагогічній літературі. Наприклад, соціально-педагогічні засади підготовки фахівців в умовах освітніх трансформації висвітлено О.Антоною О., О.Антоновим, О.Вознюк, О.Дубасенюк, С.Левченко, О.Самойленко О., Н.Сидорчук, Н.Щербою, Л.Яценко; теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології – О.Комар, М.Островською; формування готовності майбутніх учителів початкової школи до партнерської взаємодії з учасниками освітнього процесу – В. Дідух, М.Єпіхіною, Т.Ціпан; готовність майбутніх вчителів початкових класів до професійної діяльності – Л.Костючек; особливості підготовки майбутніх фахівців у контексті реалізації Концепції Нова українська школа – Н.Литнвою, Т.Колесник, Т.Завязун; роль навчальних дисципліни у професійному становленні майбутніх бакалаврів початкової освіти – Т.Ціпан, А.Ваколюк тощо.

Водночас, проблема ролі і значення навчальної дисципліни «Сімейне виховання молодших школярів» у професійному становленні майбутніх бакалаврів початкової освіти ще не знайшла свого належного висвітлення. Актуальність та необхідність її вивчення визначаються підвищеними вимогами до рівня підготовки фахівців з вищою освітою, їх психолого-педагогічної культури з переважною спрямованістю на творчість у професійній діяльності та готовністю до постійного самовдосконалення.

Тому **мету статті** формуємо у такий спосіб – розкрити особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до професійної діяльності засобами навчальної дисципліни «Сімейне виховання молодших школярів» в Рівненському державному гуманітарному університеті.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» з присвоєнням професійної кваліфікації «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти» здобувачами освіти педагогічного факультету вивчається навчальна дисципліна «Сімейне виховання молодших школярів», яка відноситься до дисциплін вибіркового компонента на першому (бакалаврському) ступені вищої освіти та є важливою складовою загальнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів початкової школи.

Робоча програма навчальної дисципліни «Сімейне виховання молодших школярів» розроблена з урахуванням законів України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), а також Наказу МОН України №357 «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 013 «Початкова освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» (2021).

На вивчення дисципліни відведено 3 кредити, що передбачає 16 лекційних годин, 14 практичних, а також 60 годин самостійної роботи.

Завдання цієї дисципліни націлені на професійне становлення вчителя як особистості, що саморозвивається і самоудосконалюється, володіє творчим стилем педагогічної діяльності, вирізняється сформованою готовністю до професійної діяльності і конкретизується у такий спосіб: забезпечити глибоке і творче засвоєння здобувачами вищої освіти навчального матеріалу з дисципліни; формувати уміння організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, їх батьками; використовувати форми і методи, необхідні для організації роботи з батьками молодших школярів; здійснювати підготовку високоморального, гуманно зорієнтованого, творчого, креативного, умотивованого до якісного виконання майбутніх професійних обов'язків фахівця; формувати здатність вирішувати завдання, знаходити шляхи розв'язання проблем у нестандартних ситуаціях реальної професійної діяльності (Ціпан, 2025).

Зміст навчальної дисципліни розкривається у двох логічно пов'язаних модулях, які відображені в робочій програмі, меті та завданнях і передбачають формування загальних і фахових компетентностей, програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми.

Викладання навчальної дисципліни відбувається з опорою на такі загальнопедагогічні принципи:

принцип гуманізму – передбачає визнання пріоритету загальнолюдських цінностей, життя і здоров'я людини, вільного розвитку особистості, поваги до прав і свобод людини. У процесі викладання навчальної дисципліни пріоритетом є орієнтація на позитивне в здобувача освіти, розкриття його творчого потенціалу, реалізацію творчих сил, культурного й морального

розвитку; становлення активної громадянської позиції, формування гуманістичних цінностей, емпатійних установок;

принцип педагогічної підтримки – розглядається як процес зацікавленого спостереження, консультування, особистісної участі, заохочення максимальної самостійності здобувача освіти, що чітко проявляється в його професійній активності. Це складний процес взаємодії викладача і здобувача освіти, результатом якого є рішення і дія, кінцевий результат – позитивна динаміка у розвитку здобувача освіти;

принцип індивідуалізації навчання – ґрунтується на опорі на індивідуальні особливості здобувачів освіти в освітньому процесі. Під час здійснення особистісної індивідуалізації в процесі занять враховують їх властивості: світогляд, сферу бажань та інтересів, емоційно-чуттєву сферу, статус в академічній групі і закладі вищої освіти, індивідуальні особливості, зокрема, пам'ять, мислення, сприйняття, індивідуальні особливості;

принцип самостійності – формує мотиваційно-потребнісну сферу навчання і передбачає, що здобувачі освіти беруть активну участь у навчальній діяльності, а навчальні цілі приймаються ними як особистісні. За таких умов здобувачі освіти почуваються повноправними суб'єктами, вільними у творчому осягненні прийнятих ними цілей. Сама ж діяльність стає їхньою власною потребою;

принцип інформаційної насиченості навчання – означає, що освітній процес і всі ті засоби навчання, які використовуються в освітньому процесі, мають бути інформаційно насиченими, містити в собі суб'єктивно нову інформацію, а сам освітній процес формуватися з урахуванням чіткого дозування навчальної інформації, швидкості сприйняття здобувачами освіти інформації, її засвоєння (Ціпан, 2024);

принцип практичної орієнтованості – передбачає уміння розв'язувати практичні освітні проблеми;

принцип творчої активності – забезпечує створення умов для самореалізації кожного в особистісному, освітньому та професійному плані;

принцип інтерактивності – визначає необхідність співпраці і обміну інформацією не лише з викладачами, але й з однокласниками; використання інтерактивних форм і методів освітньої діяльності, інформаційно-комунікативних технологій (Ціпан, 2023).

Оскільки готовність до професійної діяльності ми розглядаємо як «запас знань, навичок, досвіду, набутий у процесі навчання, практичної діяльності» (Великий тлумачний словник сучасної української мови, с. 461), то у процесі її формування враховували сформованість у здобувачів:

мотивації до оволодіння професійними компетентностями, тобто їхньої зацікавленості в оволодінні майбутньою професією, прагненні досягти успіху, навчальній активності у процесі навчання й отримання емоційного задоволення від нього;

навчальної спроможності, тобто здатності самостійно визначати мету, планувати навчальну роботу і реалізовувати її відповідно до плану, контролювати та коригувати свої дії, адекватно оцінювати отримані

результати, виявляти помилки та визначати найбільш ефективні способи подальшого виконання конкретного виду навчальної діяльності, об'єктивне та коректне її оцінювання;

комунікативної спрямованості у навчальній діяльності, що є ступенем вираження потреби в активному (зовнішньому) соціальному контакті під час виконання інтелектуальних дій;

стилю когнітивної поведінки у навчальній діяльності, тобто індивідуально-психологічні особливості майбутнього вчителя початкової школи, що зумовлюють характер його поведінки під час прийняття рішень у процесі пізнавальної діяльності.

У процесі оволодіння навчальним матеріалом змістового модуля 1 «Теоретичні аспекти виховання дітей у сім'ї» майбутні бакалаври початкової освіти ознайомлюються із педагогічними термінами і поняттями навчальної дисципліни; сутністю сімейного виховання, його функціями та принципами, моделями й концепціями співпраці сім'ї і школи у вихованні дітей, правами і обов'язками батьків. Розглядаються нормативно-правові документи з питань сім'ї та виховання дітей у сім'ї, зокрема, Сімейний Кодекс України, закони України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017), «Про державну допомогу сім'ям з дітьми (1992), «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю (2000), «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (2005), указ Президента України «Про додаткові заходи щодо посилення соціального захисту багатодітних та неповних сімей (2000) та ін.

З огляду на те, що результативність засвоєння здобувачами освіти навчального матеріалу значною мірою залежить від умов навчання і способів викладу лекційного матеріалу, то його виклад здійснюється під час читання лекцій проблемного характеру, ефективність яких «забезпечується проблемністю змісту, проблемним навчанням (стимулює вмотивовану активність), спільною пізнавальною діяльністю викладача і здобувача освіти, спеціальною спрямованістю, пов'язаною із сьогоденням і професійними аспектами педагогічної діяльності» (Ціпан, 2024). Під час підготовки майбутніх вчителів початкової школи важливого значення приділяється розвитку педагогічного мислення, формуванню таких важливих якостей творчої індивідуальності майбутнього вчителя, як самостійність, відповідальність, допитливість; гнучкість мислення, здатність до проведення аналогій, узагальнення знань та їх перенесення у сучасну ситуацію (при цьому реалізується принцип проблемності навчання). Виклад навчального матеріалу здійснюється із застосуванням пояснювально-репродуктивних, частково-пошукових, проблемних та відео методів, що забезпечують реалізацію дидактичних функцій.

Загальновідомо, що результативність навчальної діяльності значною мірою залежить від її якісної організації. Тому широко застосовуються мультимедійні технології і акцентують увагу здобувачів на оволодіння навчальною дисципліною. Ефективним є доповнення теоретичного матеріалу

різноманітними малюнками, схемами та методами у вигляді графічних ілюстрацій, що полегшує процес сприймання, розуміння та закріплення теоретичних знань.

Змістовий модуль 2 «Практичні аспекти виховання дітей молодшого шкільного віку у сім'ї» спрямований на практико-орієнтовану підготовку майбутніх вчителів початкової школи до організації виховання дітей молодшого шкільного віку в сім'ї. Зміст модуля передбачає набуття майбутніми бакалаврами початкової освіти компетентностей та оволодіння традиційними та інноваційними формами і методами виховання дітей в різних типах сімей: повних і неповних, благополучних і неблагополучних, проблемних і педагогічно неспроможних, педагогічно пасивних і девіантних; формування загальнолюдських духовно-моральних цінностей сім'ї, закріплення у народних традиціях виховання дітей в сім'ї; ознайомлення з методикою проведення діагностики сімейного виховання тощо.

Набуття професійних компетентностей відбувається під час роботи в парах та мікрогрупах, в процесі вирішення кейс-стаді, аналізу педагогічних ситуацій, тематичних дискусій, полілогів, підготовки та презентації індивідуальних творчих завдань, дослідницьких проєктів, пов'язаних з традиціями та інноваціями виховання дітей в українській сім'ї; перегляду та обговорення відео-сюжетів, що відповідають тематиці навчальної дисципліни, складанні таблиць, створенні презентацій тощо. Готовність до майбутньої професійної діяльності формується шляхом: постановки питання, що ініціює вихід у рефлексивну позицію; організації взаємодії у мікрогрупах; заохочення до самостійного аналізу та пошуку смислів; надання дозованої допомоги; зміни ходу міркування здобувача освіти для розширення думки чи зміни її спрямованості.

Такі форми роботи та види навчальної діяльності сприяють розвитку у майбутніх вчителів початкової школи низки компетенцій, які забезпечують формування готовності до майбутньої професійної діяльності, а саме:

компетенція пізнавальної діяльності (постановка та вирішення пізнавальних завдань; визначення навчальних цілей; вибудовування своєї освітньо-професійної траєкторії, нестандартні рішення, проблемні ситуації; продуктивне та репродуктивне пізнання, дослідження; інтелектуальна діяльність; уміння працювати з інформацією і текстом, здійснювати пошук інформації, аналізувати її та узагальнювати);

творча компетенція (уміння генерувати ідеї, знаходити варіанти вирішення проблеми, прогнозувати наслідки того чи іншого педагогічного явища, уміння оцінювати власні результати навчання);

компетенція у використанні інформаційних технологій (прийом, переробка, видача інформації; перетворення інформації (читання, конспектування), критичне мислення, уміння лаконічно й послідовно висловлювати свою думку; масмедійні, мультимедійні технології, комп'ютерна грамотність тощо);

комунікативна компетенція (уміння вести дискусію, слухати та чути співрозмовника, доводити правильність власної позиції, лаконічно викладати

думки, знаходити компроміс, а також максимальну реалізацію здобувачів освіти з різними академічними успіхами тощо) (Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти» (з дипломом молодшого спеціаліста, 2020).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Освітній процес в Рівненському державному гуманітарному університеті – це глибоко продумана і чітко організована система підготовки фахівців педагогічних спеціальностей. Навчальна дисципліна «Сімейне виховання молодших школярів» є інтегральним чинником освітнього процесу. Зміст навчальної дисципліни та форми її представлення в освітньому процесі забезпечує оволодіння майбутніми вчителями початкової школи теоретичними знаннями з сучасних технологій та методик організації сімейного виховання дітей молодшого шкільного віку; дослідницькими та практичними уміннями; набуттям компетенцій пізнавальної діяльності, компетенцій у використанні інформаційних технологій, комунікативних та творчих компетенцій, що загалом забезпечує формування у майбутніх вчителів початкової школи готовності до майбутньої професійної діяльності.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у дослідженні ролі майбутнього вчителя початкової школи у формуванні духовно-моральних якостей у молодших школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 pp. (2022). URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/strategiya-rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-na-2022-2032-roku> (дата звернення: 8 вересня 2025).

Ціпан, Т. (2025). *Робоча програма навчальної дисципліни «Сімейне виховання молодших школярів»*. Рівненський державний гуманітарний університет.

Ціпан, Т. (2024). Педагогічний потенціал навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання» у формуванні професійної компетентності майбутніх бакалаврів початкової освіти. *Інноватика у вихованні*. Випуск 19. Том 1. Рівне: РДГУ. 2024. С.168-177

Ціпан, Т. (2023). Ресурсні можливості навчальної дисципліни «Педагогіка партнерства у шкільно-сімейному вихованні» у формуванні професійної компетентності магістрів початкової освіти. *Інноватика у вихованні*. Випуск 18. Рівне: РДГУ. 2023. С.247-258

Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 (2005). /уклад. та голов. ред. В.Т.Бусел. Київ: Ірпінь: Перун. 1728 с.

Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти» (з дипломом молодшого спеціаліста) (2020). Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Мінекономіки). URL:

https://rada.info/upload/users_files/41868892/07679bad4b9af36be54148ac42826c1b.pdf (дата звернення: 8 вересня 2025).

Романовська, Д. (2014). *Технології роботи з батьками* : [навч. посіб.] Київ: Главник. 128 с.

Соціально-педагогічні умови співпраці навчального закладу з батьками як фактор підвищення якості освіти. (2016). [укладач: Замулко О.І., завідувач лабораторії розвитку освіти та педагогічних інновацій КНЗ «ЧОППОП ЧОР». Черкаси. 258 с.

REFERENCES

Strategiia rozvytku vyschoi osvity v Ukraini na 2022-2032 rr. [The Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032]. (2022). URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/strategiya-rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-na-2022-2032-roky> (data zvernennia: 08 veresnia 2025). [in Ukrainian]

Tsipan, T. (2025). *Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Simeine vykhovannia molodshykh shkoliariv»* [Work Program of the Academic Discipline «Family Education of Primary School Students»]. Rivnenskyi derzhavnyi humanitarnyi universytet. [in Ukrainian]

Tsipan, T., Vakoliuk, A. (2024). Pedahohichniy potentsial navchalnoi dystsypliny «Teoriia i metodyka vykhovannia» u formuvanni profesiinoi kompetentnosti maibutnikh bakalavriv pochatkovoï osvity [The Pedagogical Potential of the Academic Discipline «Theory and Methods of Education» in Developing the Professional Competence of Future Bachelors of Primary Education]. *Innovatyka u vykhovanni*. Vyp. 19. Tom 1. Rivne: RDHU. 2024. S.168-177. [in Ukrainian]

Tsipan, T. (2023). Resursni mozhlyvosti navchalnoi dystsypliny «Pedahohika partnerstva u shkilno-simeinomu vykhovanni» u formuvanni profesiinoi kompetentnosti mahistriv pochatkovoï osvity [Resource Opportunities of the Academic Discipline «Pedagogy of Partnership in School-Family Education» in Developing the Professional Competence of Masters in Primary Education]. *Innovatyka u vykhovanni*. Vypusk 18. Rivne: RDHU. 2023. S.247-258. [in Ukrainian]

Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy: 250000 [Great Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language]. (2005). /uklad. ta holov. red. V.T.Busel. Kyiv: Irpin: Perun. 1728 s. [in Ukrainian]

Profesiynyi standart za profesiiamy «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoï osvity» (z diplomom molodshoho spetsialista) [The Professional Standard for the Professions «Primary School Teacher of General Secondary Education Institution», «Teacher of General Secondary Education Institution» and «Primary Education Teacher» (with a Junior Specialist diploma). (2020). Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy (Minekonomiky). URL: https://rada.info/upload/users_files/41868892/07679bad4b9af36be54148ac42826c1

b.pdf (data zvernennia 8.10.2025). (data zvernennia: 08 veresnia 2025). [in Ukrainian]

Romanovska, D. (2014). *Tekhnologii roboty z batkamy : [navch. posib.]*. Technologies for Working with Parents: [study guide]. Kyiv: Hlavnyk. 128 s. [in Ukrainian]

Sotsialno-pedahohichni umovy spivpratsi navchalnoho zakladu z batkamy yak faktor pidvyshchennia yakosti osvity [Socio-pedagogical Conditions for Cooperation Between Educational Institutions and Parents as a Factor in Improving the Quality of Education]. (2016). [ukladach: Zamulko O.I., zaviduvach laboratorii rozvytku osvity ta pedahohichnykh innovatsii KNZ «ChOIPOPP ChOR». Cherkasy. 258 s. [in Ukrainian]

DEVELOPMENT OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS' READINESS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY BY MEANS OF THE ACADEMIC DISCIPLINE «FAMILY EDUCATION OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN»

Tetiana TSIPAN

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Theory and Methods of Education Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1356-2825
e-mail: 23ttss22@ukr.net

Abstract. This article examines the characteristics of preparing future primary school teachers for professional practice through the elective course «Family Education of Primary School Students» offered at the bachelor's level of higher education. The course is characterized by a structured and integrated curriculum, which effectively combines theoretical and practical components of teacher training. It fosters the development of academic, socio-personal, and professional competencies essential for specialists in the 013 Primary Education program.

The substantive content of two modules of the academic discipline: «Theoretical Aspects of Raising Children in the Family» and «Practical Aspects of Raising Primary School-Age Children in the Family» has been disclosed.

The following forms of educational activities are presented to ensure the formation of readiness for future professional activities in future primary school teachers: problem-based lectures, visualization lectures; pair and small-group work, dialogues, discussions, case studies, analysis of real-life situations, implementation of research projects related to traditions and innovations in raising children in Ukrainian families; viewing and discussing video clips relevant to the subject matter of the academic discipline. Methods of educational activity include: explanatory-reproductive, partially exploratory, and problem-based methods (each dominating at a specific stage of explanation), as well as video methods (which enable thorough review and full familiarization with necessary educational material, used for reading, revision, consolidation, analysis, and assessment of new material).

It has been proven that the academic discipline contributes to the formation of future primary school teachers' readiness for professional activities, as it provides them with theoretical knowledge and modern technologies and methods for organizing family education of young school-aged children.

Keywords: future primary school teachers, readiness for professional activity, academic discipline, family raising, forms and methods of teaching.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2025 р.

Стаття прийнята до друку після рецензування 09.10.2025 р.

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 22

Упорядники:
проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.,
доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.

Підписано до друку 30.10.2025 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 23,9. Замовлення №426/2. Наклад 300

I – 66 **Інноватика у вихованні:** зб. наук. пр. Вип. 22. / М-во освіти
і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.:
О. Б. Петренко, К. М. Павелків, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2025. 364 с.

УДК 37: 005.591.6

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2025

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
№183 від 25.01.2024 року
Ідентифікатор медіа: R30-02515

Суб'єкти у сфері друкованих медіа:
Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, 33014, Україна;
тел.: (0362) 62-03-56
email: rectorat@rshu.edu.ua

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ВРМ-ПОЛІГРАФ
вул. Фабрична, 8 (р-н Льонокомбінату), м. Рівне, 33017, Україна;
тел.: 0800 - 33 - 51 - 57
email: 642134@ukr.net